

COVID-19 ile “Bir Yıl Daha” Geçti!

Dr. Özlem Ak [TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi

2021 yılının Ocak sayısında COVID-19 ile geçen bir yılın zaman çizelgesini okurlarımızla paylaşmıştık. 31 Aralık 2019’da tanıştığımız pandemi maalesef hâlâ hayatımızda... Bu nedenle önceki zaman çizelgesine kaldığımız yerden devam ederek son bir yılda neler olduğuna bir göz atalım. Umut ediyoruz ki 2023’e girerken benzer bir zaman çizelgesini sizlerle paylaşmak zorunda kalmayız...

31 Aralık 2019

- Çin, Dünya Sağlık Örgütüne (WHO) Wuhan'daki nedeni bilinmeyen zatürree vakaları hakkında bilgi verdi. Vakalar ateş, kuru öksürük ve nefes darlığı gibi semptomlar gösteriyordu.

2020

9 Ocak

- WHO zatürreenin nedeninin yeni bir koronavirüs olduğunu duyurdu.

10 Ocak

- Çinli bilim insanları yeni koronavirüsün genom dizisini ilk kez açıkladılar. Genom bilgisi Tüm Grip Verilerini Paylaşma Küresel Veritabanı'na (GISAID) yüklendi.
- Türkiye'de Sağlık Bakanlığı tarafından Koronavirüs Bilim Kurulu oluşturuldu.

13 Ocak

- WHO, Çin dışındaki ilk vakanın Tayland'da görüldüğünü açıkladı.

21 Ocak

- ABD ilk doğrulanmış COVID-19 vakasını duyurdu. Bu kişi yakın zaman önce Wuhan'dan Washington'a dönen bir ABD'liydi.

23 Ocak

- Wuhan'da, virüsün yayılmasını engellemek için şehre giriş ve çıkışlar yasaklandı.
- WHO Genel Direktörü, acil durum komitesinin önerisine rağmen salgının uluslararası ölçekte endişe verici bir halk sağlığı durumu olmadığını belirtti.

24 Ocak

- Kısa bir zaman önce Wuhan'a seyahat edip Fransa'ya dönen kişiler arasında görülen üç vaka Avrupa'da kaydedilen ilk vakalar oldu.

25 Ocak

- Avustralya, Wuhan'dan gelen bir yolcunun testinin pozitif çıkmasının ardından kıtanın ilk vakasını açıkladı.

30 Ocak

- Bilim insanları, semptomlar ortaya çıkmadan önce de enfekte bir kişiden virüsün bulaşabildiğini öne sürdü.
- Dünya çapında 200'den fazla ölü sayısı ve 9.800'den fazla vakaya dayanarak WHO halk sağlığı acil durumu ilan etti.

3 Şubat

- Türkiye, Çin'den gelen tüm uçuşları durdurduğunu açıkladı.

11 Şubat

- Virüse SARS-CoV-2 adı verildi, neden olduğu hastalık da COVID-19 olarak adlandırıldı.

14 Şubat

- Mısır, Afrika'da kaydedilen ilk vakayı bildirdi.

15 Şubat

- Avrupa'da koronavirüs kaynaklı ilk ölüm Fransa'da gerçekleşti.

23 Şubat

- Türkiye ile İran arasındaki sınır kapıları kapatıldı.

26 Şubat

- Brezilya, Güney Amerika'nın ilk vakasını bildirdi.

28 Şubat

- WHO, COVID-19 için "yüksek" küresel risk düzeyini, "çok yüksek" küresel risk düzeyi olarak değiştirdi.

11 Mart

- Avrupa seyahati sırasında virüse yakalanan bir Türk, Türkiye'nin ilk koronavirüs vakası olarak açıklandı.
- Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından Bilim Kurulu'nun hazırladığı COVID-19 Rehberi yayımlandı.
- Virüs en az 114 ülkeye yayıldı, 4.000'den fazla insanın ölümüne neden oldu ve yaklaşık 120.000 kişiyi enfekte etti.
- WHO COVID-19'u resmen pandemi olarak ilan etti.

13 Mart

- Avrupa, (Çin hariç) dünyanın geri kalanının toplamından daha fazla rapor edilen vaka ve ölümlerle pandeminin merkez üssü hâline geldi.

16 Mart

- ABD'de ve Çin'de COVID-19 aşı güvenlik testleri başladı.

17 Mart

- Komplo teorilerinin aksine, virüsün laboratuvarında üretilmediği veya laboratuvarından yayılmadığı bir çalışma ile doğrulandı. Sonraki araştırmalar yarasanın en olası kaynak olduğunu öne sürdü.
- Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından ilk SARS-CoV-2 genom dizisi GISAID veri tabanına yüklendi.

18 Mart

- Türkiye'de koronavirüs kaynaklı ilk ölüm gerçekleşti ve toplam vaka sayısı 98 oldu.

23 Mart

- Türkiye'de televizyon ve internet ortamı aracılığıyla uzaktan eğitim ve öğretime başlandı.
- Türkiye Sağlık Bakanlığı tarafından paylaşılan ilk SARS-CoV-2 genom dizisi GISAID veri tabanı aracılığıyla açık erişime sunuldu.

26 Mart

- TÜBİTAK tarafından COVID-19 Türkiye Web Portalı açıldı.

27 Mart

- ABD 100.000'i aşan vaka sayısı ile pandeminin yeni merkez üssü hâline geldi.

28 Mart

- ABD Gıda ve İlaç Dairesi (FDA), hastanede yatan bazı hastaların tedavisinde kullanılmak üzere bir sıtma ilacı olan hidrosiklorokin için acil kullanım izni verdi.

31 Mart

- JAMA *Ophthalmology*'de yayımlanan bir rapor ile COVID-19'un göz yoluyla bulaşabildiği bulgusu duyuruldu.

2 Nisan

- WHO, semptom göstermeyen enfekte kişilerden de virüsün bulaşabildiğini bildirdi.
- Dünya çapındaki vaka sayısı 1 milyona ulaştı, 53.000'den fazla kişi hayatını kaybetti.
- COVID-19 Türkiye Platformu tarafından "Aşı ve İlaç Geliştirme Sanal Konferansı" yapıldı.

3 Nisan

- ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi (CDC), virüsün havadan yayılabileceğine ve asemptomatik kişilerin bulaşıcı olduğuna dair artan kanıtlar nedeniyle insanların halka açık yerlerde maske takmalarını tavsiye etti.

20 Nisan

• T.C. Sağlık Bakanlığı ile T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının liderliğinde Biosys, ASELSAN, Baykar ve Arçelik şirketleri birlikte çalışarak yerli solunum cihazının seri üretimini gerçekleştirdi.

1 Mayıs

• Remdesivir isimli ilaç ağır COVID-19 hastalarında kullanılmak üzere acil FDA onayı aldı. Ancak ilacın etkinliği bilim insanlarınca sorgulanmaya devam etti.

13 Mayıs

• COVID-19 Türkiye Platformu tarafından “Türkiye’nin Tanı Gücü Sanal Konferansı” yapıldı.

14 Mayıs

• ABD, Ulusal Sağlık Enstitüsü (NIH), hidrosiklorokin için klinik bir araştırma yaptığını duyurdu.

22 Mayıs

• AstraZeneca ve Oxford Üniversitesi, aşı çalışmalarında Faz II insan denemelerini başlattı.

25 Mayıs

• WHO, güvenlikle ilgili endişeleri gerekçe göstererek hidrosiklorokin tedavisine ilişkin bir klinik denemeyi geçici olarak askıya aldı.

6 Haziran

• Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TITCK) tarafından Beşerî Aşıların Klinik Dışı Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz yayımlandı.

8 Haziran

• Türkiye COVID-19 Platformu tarafından “Aşı ve İlaç Projeleri Değerlendirme Toplantısı” yapıldı.

9 Haziran

• WHO, COVID-19’un kalabalık kapalı alanlarda havadan taşınabileceğini ve virüsün asemptomatik kişiler tarafından yayılabileceğini duyurdu.

12 Haziran

• İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Güzel ve ekibi, COVID-19 tedavisinde kullanılan Favipiravir isimli ilacın yerli sentezini üretmeyi başardı.

15 Haziran

• FDA, hidrosiklorokinin birden fazla çalışmayla hiçbir yararı olmadığını gösterdikten sonra acil kullanım yetkisini iptal etti.

16 Haziran

• Bir steroid olan deksametazon, solunum desteğine ihtiyaç duyacak kadar hasta insanlar arasında COVID-19 ölümlerini azaltan ilk ilaç olarak kabul gördü.

25 Haziran

• Çin, nihai güvenlik ve etkinlik testi tamamlanmadan önce ordu tarafından kullanılacak bir aşının onayını aldı.

28 Haziran

• Dünya çapında 10 milyondan fazla insan virüse yakalandı ve 500.000’den fazla kişi öldü.

3 Temmuz

• Çin’de Sinovac Biotech şirketi, inaktif SARS-CoV-2 formundan yapılan CoronaVac adlı bir aşı için Faz III denemelerini başlattı.

10 Temmuz

• Remdesivir’in üreticisi Gilead Sciences, ilacın COVID-19’dan ölüm riskini azalttığını iddia etti.

14 Temmuz

• Moderna şirketinin COVID-19 aşısının Faz I denemelerinden elde edilen veriler, aşının bağışıklık tepkisi oluşturduğunu gösterdi.

• Doç. Dr. Mustafa Güzel’in liderliğindeki ekip tarafından üretilen Favipiravir isimli ilacın yerli sentezi Sağlık Bakanlığı’ndan ruhsat aldı.

23 Temmuz

- *New England Journal of Medicine*'da yayınlanan bir araştırma, COVID-19 enfeksiyonu geçirdikten 3 ay sonra antikor seviyelerinin düştüğünü gösterdi.
- Bazı araştırmacılar, SARS-CoV-2 üzerindeki diken proteinlerinin farklı konumlarını hedefleyen çeşitli antikorların bulunduğu bir antikor karışımı tasarladıklarını açıkladı.

27 Temmuz

- Moderna, Faz III aşı denemelerine başladı. Aynı gün, Alman şirketi BioNTech, Pfizer ile ortaklaşa olarak Faz II aşı denemelerini başlattı.

11 Ağustos

- Rusya, COVID-19'a karşı kullanılmak üzere Sputnik V adlı bir aşığı onaylayan ilk ülke oldu.

23 Ağustos

- FDA, enfeksiyonu geçiren ve iyileşen kişilerden alınan ve hastanede yatan hastaları tedavi etmek için başvuru konvalesan plazma için acil kullanım izni verdi.

24 Ağustos

- *JAMA*'da yayınlanan bir araştırma, remdesivir etken maddesi verilen katılımcı grubu ile kontrol grubu arasında oksijen takviyesi veya hastanede kalış süresi açısından önemli bir fark olmadığını gösterdi.

25 Ağustos

- Bir kişinin SARS-CoV-2 ile yeniden enfekte olduğu açıklandıktan sonra bağışıklığın ne kadar süreceği konusunda endişeler arttı.

3 Eylül

- Üç çalışmadan elde edilen sonuçlar, normal bakım veya plaseboya kıyasla, sistemik kortikosteroid kullanımı sayesinde COVID-19 tanısıyla hastaneye yatırılan bireylerde ölüm riskinin üçte bir oranında azaltılabileceğini gösterdi.
- Sanofi ve GlaxoSmithKline protein bazlı aşılarının klinik denemesini başlattı.

4 Eylül

- Rusya'daki araştırmacılar *The Lancet*'de Sputnik V'in bağışıklık tepkisi sağladığını iddia eden bir çalışma yayınladılar. Ancak ülke dışındaki araştırmacılar çalışma verilerinin geçerliliğine şüphe ile yaklaştı.

6 Eylül

- Oxford AstraZeneca aşı denemeleri, güvenlik endişeleri nedeniyle askıya alındı.

14 Eylül

- Pfizer ve BioNTech COVID-19 aşılarının Faz III denemesi için başlangıçta 30.000 olarak düşünülen katılımcı sayısını %50 artırarak 44.000'e çıkaracaklarını duyurdu.
- AstraZeneca Faz III denemesini askıya aldıktan sonra NIH olumsuz reaksiyonla ilgili bir soruşturma başlattığını duyurdu.

21 Eylül

- Johnson & Johnson, tek dozluk aşılarının büyük ölçekli klinik denemesine başladı.

23 Eylül

- Houston Methodist Hastanesinde yürütülen bir araştırma, son hasta örneklerinin büyük bir bölümünde daha bulaşıcı bir COVID-19 türü buldu. Virüsün daha fazla hücreye bağlanmasına ve enfekte olmasına izin veren bir mutasyon geçirdiğini duyurdular.

28 Eylül

• Dünya çapında COVID-19 kaynaklı can kaybı 1 milyonu geçti.

19 Ekim

• Johns Hopkins Üniversitesinden elde edilen veriler, COVID-19 vakalarının dünya çapında 40 milyonu aştığını gösterdi.

11 Ekim

• Johnson & Johnson deneme çalışmalarındaki bir katılımcıda ortaya çıkan ve açıklanamayan bir rahatsızlık nedeniyle aşı denemelerini durdurdu.

22 Ekim

• Remdesivir, COVID-19'u tedavi etmek için tam FDA onayı alan ilk ilaç oldu.

23 Ekim

• AstraZeneca ve Johnson & Johnson, COVID-19 aşı denemelerine yeniden başladıklarını duyurdu.

5 Kasım

• Tamamen yerli ve millî olarak Erciyes Üniversitesi Aşı Araştırma ve Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezinde (ERAGEM) COVID-19'a karşı geliştirilen ve Sağlık Bakanlığı tarafından desteklenen inaktif aşı adayının AR-GE çalışmaları tamamlandı. İnaktif aşı adayı etik kurul izni ve Sağlık Bakanlığı onayı aldıktan sonra Erciyes Üniversitesi İyi Klinik Uygulama ve Araştırma Merkezinde (İKUM) bir gönüllüye uygulandı ve bu ilk doz ile Faz I çalışmaları başlamış oldu.

9 Kasım

• Pfizer ve BioNTech, geliştirdikleri aşının %90 etkili olduğunu açıkladı.
• FDA, Eli Lilly'nin monoklonal antikor tedavisi için acil kullanım izni verdi. Laboratuvarda üretilen antikorlar, yeni enfekte olmuş kişilerde virüs seviyelerini düşürebiliyor ve hastaneye yatışı önleyebiliyor.

16 Kasım

• Moderna, geliştirdikleri aşının %95 etkili olduğunu açıkladı.

18 Kasım

• Yaklaşık 44.000 kişilik bir denemenin sonuçları, Pfizer ve BioNTech'in COVID-19 aşısının %95 etkili olduğunu gösterdi.

20 Kasım

• Pfizer ve BioNTech, aşılarının acil kullanım izni için FDA'ya başvuru yaptı.

23 Kasım

• AstraZeneca geliştirdiği aşının iki defa uygulanarak (ilkinde yarım doz, en az bir ay sonra gerçekleştirilen ikincisinde ise tam doz) yaklaşık %90 etkili olabildiğini açıkladı.

2 Aralık

• İngiltere Pfizer ve BioNTech aşısına acil kullanım için onay verdi.

10 Aralık

• Bağımsız danışma komitesi, Pfizer'in COVID-19 aşısına FDA tarafından acil kullanım izni verilmesini önerdi.

• Tüm dünyada vaka sayısı 69 milyonu, ölüm sayısı da 1,5 milyonu geçti.

11 Aralık

• Sağlık Bakanı Prof. Dr. Fahrettin Koca ülkemizde COVID-19'a karşı 16 ayrı aşı çalışması yürütüldüğünü; yerli aşı adayları içinde inaktif, mRNA, vektör ve "virüse benzer parçacık (VLP)" aşıları bulunduğunu; üç aşı adayının klinik aşamaya geldiğini; bir aşının da Faz I çalışmasının tamamlanmak üzere olduğunu duyurdu.

• Pfizer ve BioNTech tarafından geliştirilen COVID-19 aşısına FDA tarafından acil kullanım onayı verildi.

13 Aralık

• Pfizer ve BioNTech tarafından geliştirilen COVID-19 aşısına CDC onay verdi.

17 Aralık

- Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank'ın katılımıyla, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal'ın yönetiminde ve COVID-19 Türkiye Platformunun koordinasyonunda düzenlenen "Aşı ve İlaç Geliştirme Sanal Konferansı"na katılan bilim insanları araştırmalarındaki aşı ve tedavi odaklı gelişmeleri paylaştılar.
- Türkiye'nin 50 milyon adet sipariş ettiği Çin menşeli koronavirüs aşısı CoronaVac'ın ilk dozunun 23 Aralık'ta sağlık çalışanlarına uygulanacağı açıklandı.

18 Aralık

- FDA'nın danışma kurulu, Moderna'nın geliştirdiği COVID-19 aşısının güvenli olduğunu açıklayarak aşının acil durumda kullanılmasına onay verilmesini tavsiye etti.

19 Aralık

- FDA, Moderna'nın geliştirdiği COVID-19 aşısının kullanımını onayladı. Böylece bu aşı Pfizer ve BioNTech aşısından sonra onay alan ikinci aşı oldu.

21 Aralık

- WHO, İngiltere'de tanımlanan B.1.1.7 varyantının daha bulaşıcı görüldüğünü ancak aşuların muhtemelen bu varyantta da etkili olacağını söyledi.
- Avrupa Birliği, Pfizer-BioNTech aşısını onayladı.

30 Aralık

- İngiltere, AstraZeneca COVID-19 aşısının kullanımına izin verdi.

2021

1 Ocak

- WHO, gelişmekte olan ülkelerde Pfizer-BioNTech COVID-19 aşısı için acil durum onayı verdi.

7 Ocak

- Pfizer-BioNTech aşısının yeni COVID-19 varyantlarındaki mutasyona karşı da etkili olduğu bildirildi.

14 Ocak

- WHO öncülüğündeki uzmanlardan oluşan uluslararası bir ekip, COVID-19'un Wuhan'daki kaynağını araştırmak için Çin'e gitti.

16 Ocak

- Türkiye'de 600 binden fazla kişiye Çin'in Sinovac aşısı yapıldı.

26 Ocak

- Dünya çapında COVID-19 vakalarının sayısı 100 milyonu aştı.

2 Şubat

- *The Lancet* dergisinde yayımlanan bir makalede Rusya'nın Sputnik V aşısının %91,6 etkili olduğu bildirildi.

4 Şubat

- Türkiye, Güney Afrika ve Brezilya koronavirüs varyantlarının ilk vakalarını bildirdi.
- Johnson & Johnson, FDA'ya COVID-19 aşısı için acil kullanım izni başvurusunda bulundu.

• AstraZeneca aşısının, ilk olarak İngiltere’de tespit edilen koronavirüs varyantına karşı etkili olduğu bulundu.

9 Şubat

• Çin’deki WHO ekibi, koronavirüsün donmuş gıda yoluyla yayıldığı teorisini araştırıyor.

10 Şubat

• Yerli inaktif aşı adayının Faz II çalışmaları başladı.

25 Şubat

• Pfizer-BioNTech, üç doz aşı uygulamasının bir parçası olarak, COVID-19 aşısının takviye dozunu değerlendirmek için bir çalışma başlattı.

• Pfizer-BioNTech, aşısının artık normal dondurucu koşullarında saklanabileceğini duyurdu.

27 Şubat

• FDA, Johnson & Johnson’ın tek doz COVID-19 aşısı için acil kullanım yetkisini onayladı.

12 Mart

• WHO, Johnson & Johnson’ın acil kullanım için aşısını onayladı.

14 Mart

İrlanda, İzlanda, Danimarka ve Norveç dâhil olmak üzere birçok ülke; kan pıhtılaşması endişeleri nedeniyle AstraZeneca COVID-19 aşısı uygulamasını askıya aldı.

19 Mart

• Avrupa İlaç Ajansı, AstraZeneca aşısı ile artan kan pıhtılaşması arasında hiçbir bağlantı olmadığını iddia etti.

27 Mart

• TITCK’dan onay alan yerli virüs benzeri parçacık (VLP) temelli SARS-CoV-2 aşısının Ankara Onkoloji Hastanesinde Faz I denemelerine başlandı. Böylece yenilikçi aşı adayımız, VLP temelli aşı kategorisinde insan denemelerine geçen dünyadaki dördüncü aşı olmasıyla ve Dünya Sağlık Örgütü’nün listesine girmesiyle COVID-19 literatüründe yerini aldı.

30 Mart

• WHO’nun 120 sayfalık bir raporuna göre, COVID-19’a neden olan SARS-CoV-2 büyük ihtimalle bir hayvan aracılığıyla insanlara bulaşmış ve Aralık 2019’da fark edilmesinden muhtemelen bir veya iki ay önce insanlar arasında yayılmaya başlamış. Rapor, virüsün yaban hayatta yakalanıp bir çiftlikte yetiştirilen vahşi bir hayvan konakçı aracılığıyla yayıldığı olasılığının “çok muhtemel” görüldüğünü söylüyor.

31 Mart

• Pfizer-BioNTech, koronavirüs aşısının 12-15 yaş arası gençlerde son derece etkili olduğunu duyurdu.

13 Nisan

• CDC, kan pıhtısı komplikasyonları nedeniyle Johnson & Johnson COVID-19 aşısının kullanımına ara verilmesini önerdi.

19 Nisan

• Dünyada COVID-19 nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 3 milyonu aştı.

23 Nisan

• FDA ve CDC güvenlik incelemelerinin ardından Johnson & Johnson aşı uygulamasına ara verdi.

29 Nisan

• Türkiye’de saat 19.00’den itibaren uygulanmak üzere 17 Mayıs 05.00’e kadar tam kapanma ilan edildi. Tüm kademelerde eğitime ara verildi ve sınavlar ertelendi. Şehirler arası toplu taşıma araçlarının %50 kapasiteyle çalışacağı duyuruldu. Zincir marketlerin pazar günü kapalı olacağı açıklandı.

30 Nisan

• WHO, Moderna aşısını acil kullanım için onayladı.

10 Mayıs

• WHO, Hindistan’da yayılan koronavirüs Delta varyantını küresel “endişe verici varyant” olarak sınıflandırdı.
• ABD kurumu FDA, 12-15 yaş arası ergenlerde acil kullanım için Pfizer-BioNTech’e onay verdi.

5 Haziran

• Çin, Sinovac’ın üç yaşındaki çocuklarda kullanılmasını onaylayarak, bu kadar genç bir yaş grubunda kullanılmak üzere bir COVID-19 aşısını onaylayan ilk ülke oldu.

18 Haziran

• WHO, Delta varyantının küresel olarak baskın hâle gelebileceğini duyurdu.

22 Haziran

• Turkovac ismi verilen yerli inaktif aşının Faz III çalışmaları başladı.

26 Haziran

• Yerli VLP temelli SARS-CoV-2 aşısının Faz II çalışmaları başladı.

29 Haziran

• Moderna, aşısının Delta varyantına karşı koruyucu antikorlar ürettiğini açıkladı.

19 Temmuz

• Pfizer-BioNTech, FDA’ya COVID-19 aşısı için tam onay başvurusunda bulundu.

23 Ağustos

• FDA, 16 yaş ve üzeri kişiler için Pfizer-BioNTech COVID-19 aşısına tam onay vererek FDA tarafından onaylanan ilk koronavirüs aşısı oldu.

1 Ekim

• İlaç şirketi Merck, COVID-19’a karşı geliştirdiği, ağızdan alınan deneysel antiviral hap Molnupiravir’in yüksek riskli kişilerde hastaneye yatış veya ölüm riskini yaklaşık %50 azalttığı duyurdu.

7 Ekim

• Pfizer-BioNTech, 5-11 yaş arası çocuklara COVID-19 aşıları uygulamak için FDA’ya izin başvurusunda bulundu.

11 Ekim

• Merck, Molnupiravir antivirale onay almak için FDA’ya başvurdu.

22 Ekim

• Pfizer-BioNTech koronavirüs aşısının takviye dozunun COVID-19’a karşı %95,6 etkili olduğunu duyurdu.

29 Ekim

• FDA, Pfizer-BioNTech COVID-19 aşısının 5-11 yaş grubunda acil kullanımı için onay verdi.

3 Kasım

• CDC, Pfizer-BioNTech aşısının 10 mikrogramlık pediatrik dozunun, 5-11 yaş arası çocuklara yapılmasını onayladı.

4 Kasım

• İngiltere, Merck'in COVID-19'a karşı geliştirdiği antiviralin kullanımına şartlı onay verdi. İngiltere bu kararla COVID-19'a karşı geliştirilen bir ilaca onay veren ilk ülke oldu.

19 Kasım

• FDA, tüm yetişkinler için Pfizer-BioNTech ve Moderna COVID-19 aşılarının takviye dozu uygulanmasına onay verdi. Aynı gün, CDC de tüm yetişkinler için takviye doz uygulamasını onayladı.

24 Kasım

• Omicron varyantı (B.1.1.529) WHO'ya ilk defa rapor edildi.

25 Kasım

• Turkovac aşısı için acil kullanım onayı başvurusu yapıldı.

26 Kasım

• WHO, Omicron'u endişe verici bir varyant olarak sınıflandırdı.

28 Kasım

• Kanada, Kuzey Amerika'daki ilk Omicron vakasını duyurdu.
• Güney Afrika'daki doktorlar, Omicron hastalarının hafif virüs semptomları gösterdiğini duyurdu.

02 Aralık

• Omicron, Güney Afrika'da baskın varyant hâline geldi.

06 Aralık

• Çin Ulusal Tıbbi Ürünler İdaresi, klinik araştırmalarda yüksek riskli hastalar arasında hastaneye yatışları ve ölümleri önemli ölçüde azalttığı tespit edilen ve ülkenin COVID-19'a karşı geliştirilen ilk monoklonal antikor tedavisi için acil durum onayı verdi.
• Sağlık Bilimleri Üniversitesi (SBÜ) İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinde TURKOVAC'ın Faz-3 çalışmaları kapsamında aşı uygulanan 74 gönüllüde, yan etkiye ve aşılamanın ardından yeni tip koronavirüse rastlanmadığı bildirildi.

11 Aralık

• Sağlık Bakanı; İstanbul'da 1, İzmir'de 5 kişi olmak üzere ülkemizde şu ana kadar toplam 6 kişinin Omicron varyantı taşıdığının tespit edildiğini söyledi.

12 Aralık

• İngiltere'de Omicron vakalarının hızla artması nedeniyle alarm seviyesi 3'ten 4'e yükseltildi. ■

14 Aralık

• Güney Afrika'nın en büyük özel sağlık sigortası Discovery Health firmasından araştırmacılar, iki doz Pfizer-Biontech aşısının Omicron varyantı ile enfeksiyona karşı yalnızca %33 etkili olduğunu buldu.

15 Aralık

• Oxford Üniversitesinden Julia Hippisley-Cox ve meslektaşları İngiltere'deki bir aşı veri tabanına kayıtlı 16 yaş üstü yaklaşık 39 milyon kişiyi inceledikleri çalışma sonucunda, bir COVID-19 enfeksiyonundan sonra kalp iltihabı gelişme olasılığının, aşılamadan sonra gelişme olasılığına göre en az 4 kat daha yüksek olduğunu tespit ettiler.
• Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca Omicron tedbiri olarak belirlenmiş aşı takvimi üzerinden 3 aydan uzun süre geçen kişilerin hatırlatma dozunu olabileceğini duyurdu.

Sevgili okurlarımız, dergimizin ocak sayısının matbaa sürecini başlatacağımızdan zaman çizelgesini 15 Aralık'ta sonlandırdık. İlerleyen sayılarda COVID-19'a karşı geliştirilen aşı ve ilaç çalışmalarını ve bunlarla ilgili bulguları sizler için ele almaya devam edeceğiz.

Kaynaklar

Ak., Ö., "COVID-19 ile Geçen Bir Yıl", *Bilim ve Teknik Dergisi*, s. 638, Ocak 2021.
<https://www.cdc.gov/museum/timeline/covid19.html>
<https://www.devex.com/news/covid-19-a-timeline-of-the-coronavirus-outbreak-96396>
<https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline-covid-19>